

SENDİKACILIKTA YENİ ANLAYIŞLAR

Siyah Beyaz Gazetesi, 18 Ekim 1995

Yıldırım Koç

1960'lı yıllarda ve hatta 1970'li yılların sonlarına kadar, kamu kesimi sendikacılık hareketine damgasını vuran özellik, toplu sözleşme sendikacılığıydı.

İşçi sınıfı, hak ve özgürlüklerini geliştirmek için iki ana kanalı kullanır: Toplu iş sözleşmeleri ve mevzuat. Bu ikisi arasındaki denge ("eşitlik" değil) bozuldu mu, sendikacılık hareketinde bazı zayıflıklar belirir. 12 Eylül öncesinde kamu kesimi sendikacılığında bu zayıflıklar vardı. Ama bir bütün olarak bakıldığında, kamu sektörü işçisinin tüm dünyası kendi işyeriydi, tüm mücadelesi kendi işyerindeki toplu sözleşme mücadelesiyle sınırlıydı. Ancak, ekonomik büyüme, Soğuk Savaş, vasıflı işgücü gereksinimi ve düşük oranlı işsizlik koşullarında, oldukça iyi toplu iş sözleşmelerinin bağitlanması da olanaklıydı.

Günümüzde ise, temelden değişen koşullara bağlı olarak, kamu kesiminde yeni bir sendikacılık anlayışı gelişiyor. Kamu kesimindeki bu anlayış geçmişte bir ölçüde özel sektör sendikacılığında da vardı. Ancak bu anlayış ancak işçi sınıfının bütününe kavradığı ölçüde anlam kazanır, hayat bulur. Bu anlamda, bugün kamu sendikacılığında başlayıp sendikacılık hareketinin tümüne yansıyan anlayış ve uygulamaların, geçmişte özel sektörde varolan anlayışın basit bir tekrarı olarak görmek de yanlışır.

Bu yeni sendikal anlayış ve mücadele hangi doğrultuda biçimleniyor?

(1) Ücretli emek ile sermaye arasındaki sorunların çözümünün toplu sözleşmelerin ötesine geçip siyasal alana kaymasıyla birlikte, işçi sınıfının ve sendikaların politize olduğu gözleniyor. İşçiler ve sendikalar geleneksel siyasal eğilimlerinden bağımsızlaşıyor ve ortak bir sınıf tavrı geliştiriyor. Demokrasi mücadelesinin öneminin artması, bu genel gelişimin bir unsurudur.

(2) İşçi sınıfının heterojen yapısını artırabilecek teknolojik gelişmelere ve sermayedar sınıfın işçi sınıfını parçalayabilmek amacıyla uyguladığı yeni üretim yöntemlerine ve örgütlenmesine karşın, sınıfın giderek daha da bütünleşmesinden söz edebiliyoruz. Günümüzde sermayenin sosyal devleti yoketme ve işçileri koruyucu mevzuatı bile işlemez kılma çabaları, kamu ve özel sektör işçileri, işçiler ve memurlar, işçiler ve emekliler arasındaki çıkar farklılıklarını iyice azalmaktadır. Belirleyici eğilim, sınıfın bütünleşmesidir, kesimsel çıkarların ancak bütünsel çıkarların savunulmasından geçmesidir. Geleceğin sendikacılığı, sınıfın bütününe çıkarlarını, sınıfın çeşitli kesimlerinin birbirinden farklı ve hatta birbiriyle çelişik çıkarlarının önüne koymayı öğrenmektedir.

(3) Sendikacılık hareketi işçi sınıfının örgütlenmesi ve mücadelesi olmakla birlikte, diğer emekçi sınıf ve tabakalardan kopuk bir mücadelenin başarı şansı yoktur. Günümüzde gözlenen diğer eğilim, sendikacılık hareketinin küçük esnaf ve köylünün sorunlarına da sahip çıkması, onlara fiilen önderlik ve örneklik etmesidir. Sendikacılık hareketi, tüm emekçi sınıf ve tabakaların umudu ve öncüsü olmak durumundadır.

(4) Sendikacılık hareketi, uluslararası tekeli sermayenin denetimi altında ve çıkarları doğrultusundaki bir küreselleşmeye karşı, emeğin dünyasını yaratma çabasının yanı sıra, bağımsızlıkçı ve ulusalcı da olmalıdır. Türkiye tarihinde ilk kez anti-empyralist mücadele ile sermayedar sınıfa karşı verilen mücadele çakışmakta, özdeşleşmekte, aynılaşmaktadır.

TÜRK-İŞ'in son grevlerindeki vurgu, bu yeni sendikacılık anlayışını yansıtmaktadır.

Bu grevler, yalnızca ücretler konusunda değildir. Bu grevler başarısızlıkla sonuçlanırsa, işçi sınıfının bütününün uluslararası tekelci sermayenin politikalarına direnme olanağı ciddi bir darbe yiyecektir. Bu grevler başarısızlıkla sonuçlanırsa, diğer emekçi sınıf ve tabakaların IMF politikalarına karşı direnme olanağı olmayacaktır.

Sendikacılık hareketi kriz içinde mi? Bir krizden belki söz edilebilir; ancak bu, çöküşün belirtisi bir kriz değil, günün koşullarına uymanın ve işçi sınıfının tarihsel misyonunu yerine getirme doğrultusunda eksikliklerini hissetme ve giderme krizidir.

Toplu sözleşme sendikacılığının yerine, (1) daha politize, (2) sınıfın bütünlüğünün çıkarlarını savunan, (3) diğer emekçi sınıf ve tabakalarla ittifak halinde ve onların öncülüğünü yapan ve (4) anti-emperyalist ve bağımsızlıkçı bir sendikacılık anlayışı ve hareketi gelişmektedir.